

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

mint felülvizsgálati bíróság

Gfv. IX. 30. 307/2009/5. szám

A Magyar Köztársaság nevében!

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a dr. Zeke László ügyvéd által képviselt **felperesnek**, a Stenglé dr. Horváth Ágnes ügyvéd által képviselt **alperes** ellen vételár megfizetése iránt a Baranya Megyei Bíróságnál 8.G.20.938/2008. szám alatt indult és a Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.077/2009/4. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - a 2009. december 15-én tartott tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.077/2009/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 223.750 (Kétszázhuszonháromezer-hétszázötven) forint felülvizsgálati perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a 2003. május 5-én kelt, a felperes által becsatolt bizományi szerződésben az alperes mint bizományos vállalta, hogy 2003. június 30-án exportra értékesíti a felperes tulajdonában álló 2002. évi termelésű mintegy 1000 tonna búzamennyiséget 24.500 Ft/tonna vételáron. A fizetés határidejében és módjában akként állapodtak meg, hogy az alperes "faxszámla ellenében a beérkezéstől számított 3 napon belül átutalással" teljesít. A felperes 2003. június 3-án 292,26 tonna búzát adott át az alperesnek értékesítés végett. 2003. június 24-én - július 4-ei esedékességgel - a felperes 7,160.370 Ft összegű vételárat tartalmazó számlát állított ki, amelyet az alperes befogadott, de nem egyenlített ki.

A felperes követeléskezelője az alperest 2005-ben felkereste, a felperes az alperessel szemben ekkor csak a perbehozott követelést tartotta nyilván. Az alperes írásban a követelés fennállását részben elismerte, arra hivatkozott, hogy "a szállításban közreműködő" külföldi fél nem teljesített.

A fizetési meghagyással indult, majd az alperes ellentmondása folytán perré alakult eljárásban a felperes 7,160.370 Ft és járulékai megfizetésére kérte az alperest kötelezni. A keresetét az általa becsatolt bizományi szerződésre alapította.

Az alperes kereset elutasítását kérte. Becsatolt egy 2003. május 5-ére dátumozott, de a felperes által becsatolt szerződéstől eltérő tartalmú export bizományi szerződést, állítva, hogy a felek jogviszonyára e szerződés az irányadó. (Az alperes ezen szerződésnek egy másik változatát is csatolta a peres eljárásban.) Az általa becsatolt szerződésben a jogviták eldöntésére választottbírószági kikötést tettek, így arra hivatkozott, hogy a perre az elsőfokú bíróságnak nincs hatásköre; a fizetés csak akkor válik esedékessé, ha a külföldi vevő a vételár fizetési kötelezettségének eleget tesz, - és mert ebben az elévülési időt két évre korlátozták, a követelés elévült; végül, hogy a vételárat 99 €/tonnában határozták meg.

Az első fokon eljáró Baranya Megyei Bíróság a 8.G.20.938/2008/7. számú ítéletében az alperest 7,160.370 Ft vételárban és annak 2003. július 5-étől a kifizetés napjáig a Ptk. 301. és 301/A. §-a szerint járó késedelmi kamatában, valamint 787.618 Ft perköltségben marasztalta, míg az ezt meghaladó késedelmi kamat iránt előterjesztett keresetet elutasította.

A csatolt bizonyítékok alapján nem látta igazolva, hogy a felek között az alperes által csatolt szerződés létrejött, ezért a jogviszony alapjaként a felperes által csatolt megállapodást fogadta el. Az volt a jogi álláspontja, hogy a felek között nem export bizományi, hanem a Ptk. 365. §-ának (1) bekezdése szerinti adásvételi szerződés jött létre, amelyet csupán azért lepleztek export bizományi szerződéssel, hogy az alperest ne terhelje ÁFA fizetési kötelezettség. Az alperes a követelést írásban elismerte, ezért a Ptk. 242. §-ának (1) bekezdése szerint őt terhelte a bizonyítási kötelezettség, amelynek eleget tenni nem tudott, ezért köteles a felperesnek a fennálló vételárat megfizetni. Megállapította, hogy a követelés elévülése nem következett be.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezett, amelyben vitatta a jogviszony elsőfokú bíróság általi minősítését, és állította, hogy közötte és a felperes között export bizományi szerződés jött létre. A jogviszony alapja az általa csatolt megállapodás volt. A felperes által csatolt későbbi megállapodást csak szívésségből, a felperes könyvelésének kérésére írta alá. Vitatta, hogy a tartozás elismerő nyilatkozatban a fizetési kötelezettségét ismerte el, állítása szerint azt csupán számlaegyeztetés céljából bocsátotta ki. A fizetési kötelezettsége csak akkor állt be, amikor a külföldi vevő teljesített. Tekintve, hogy a vételárat a külföldi vevő nem fizette ki, a követelés idő előtti.

A Pécsi Ítéltábla a Gf.IV.30.077/2009/4. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta. Az elsőfokú bíróság ítéletének tényállását azzal egészítette ki, hogy az alperes által csatolt 2003/43/BI. számú szerződés faxváltás útján 2003. május 5-én létrejött. A felperes ezt követően egy újabb szerződés-tervezetet küldött az alperesnek, amelyet az alperes 2003. május 7-én aláírva visszaküldött, így ez a megállapodás is érvényesen létrejött. Ez utóbbi, a felperes által csatolt megállapodás a 2003/43/BI. számú szerződés Ptk. 240. §-ának (1) bekezdése szerinti szerződés módosításának minősül, ehhez képest módosult az alapszerződésnek a választottbírói kikötésre, a vételár pénznemére, annak esedékességére és az elévülésre vonatkozó rendelkezései. A szerződésnek a módosítással nem érintett részei a Ptk. 240. §-ának (2) bekezdése szerint érintetlenül maradtak. A fizetés esedékességére, az eljáró bíróságra, valamint az elévülésre viszont a módosított szerződés rendelkezései az irányadók.

A másodfokú bíróság elfogadta az alperes jogi álláspontját, miszerint közöttük és a felperes között a Ptk. 507. §-a szerinti bizományi szerződés jött létre. A Ptk. 509. §-ának (2) bekezdése szerint a bizományos a megbízónak felelősséggel tartozik mindazoknak a kötelezettségeknek a teljesítéséért, amelyek a vele szerződő felet a szerződés folytán terhelik, - és mert a felek a módosított bizományi szerződésben ettől eltérően nem állapodtak meg - az alperes köteles az átvett áru ellenértékét a Ptk. 509. §-ának (2) bekezdése szerint a felperesnek megfizetni annak késedelmi kamataival együtt.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és helyette új határozat hozatalát, avagy mindkét fokú ítélet hatályon kívül helyezése mellett, az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását kérte.

A másodfokú bíróság által elkövetett jogszabálysértést a Ptk. 201. §-ának (1) bekezdésében, a 207. §-ának (1) bekezdésében, a 240. §-ának (2) bekezdésében a 325. §-ának (1) bekezdésében, a 2000. évi CXVII. törvény 11. §-ának (2) bekezdésében, valamint a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében foglaltak megsértésében jelölte meg.

Az alperes sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettségét elmulasztotta, miután nem tájékoztatta őt a bizonyításra szoruló tényekről, ezért nem volt abban a helyzetben, hogy bizonyítást ajánljon fel olyan tényekre, amelynek alapján a másodfokú bíróság meghozta az ítéletét. A döntését a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárásban felvett bizonyítási anyagra támaszkodva hozta meg, nem tartotta szükségesnek további bizonyítás lefolytatását, holott a döntését arra alapította, hogy a 2003/43/BI. számú szerződés fizetésre vonatkozó rendelkezései a későbbi szerződéssel ellentmondásban

állnak, és ezt úgy értelmezte, hogy "a bizományos del credere felelősségét nem zárta ki arra az esetre, ha a vele szerződő fél nem teljesít." A Pp. 239. §-a szerint a Pp. rendelkezései a másodfokú eljárásban is irányadóak, ezért a másodfokú bíróság nem hozhatott ítéletet, ha nem tárja fel, hogy a felek hogyan értelmezték a második szerződésnek azt a kitételét, miszerint "fizetés: a faxszámla ellenében a beérkezéstől számított három munkanapon belül átutalással." Fel kellett volna hívnia a feleket, a szerződés értelmezése tekintetében a bizonyítékaik bejelentésére. Abból, hogy a felperes a számlát 2003. június 24-én állította ki és 10 nappal későbbi esedékességgel az következik, hogy a szerződés módosítás VI. pontja nem jelenti, hogy a fizetési határidő a számla beérkezésétől számított 3 nap, miután a fenti számlát sem így bocsátotta ki a felperes.

Előadta: a felek között az volt a gyakorlat, hogy a külföldi vevő teljesítéséről az alperes telefonon vagy faxon értesítette a felperest, aki megküldte a számlát, hogy az összeg jóváírását követően 3 napon belül az átutalást el lehessen végezni. Ha a másodfokú bíróság a felek nyilatkozatait mindenről beszerezte volna, tájékozódott volna a felek közötti gyakorlatról. Sem az első, sem a másodfokú bíróság nem hívta fel olyan tények bizonyítására, amelyeken a jogerős ítélet alapul.

A másodfokú bíróság a szerződést bizományi szerződésnek minősítette, holott a felek között létrejött jogviszonyra az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény rendelkezéseit kellett volna alkalmazni. Az alperes a felperessel kereskedelmi ügynöki szerződést kötött, - állandó jellegű megbízás alapján folyamatosan terményértékesítést végzett, - tehát nem egyszeri alkalommal közvetített a vevő és a felperes, mint eladó között. A felperesnek nem is volt külkereskedelmi jog gyakorlására vonatkozó jogosítványa.

A felek szerződése tartalmának megállapításánál - álláspontja szerint - vizsgálni kellett volna a felek közötti gyakorlatot, ugyanis a felek számos export bizományosi szerződést kötöttek. E gyakorlat is bizonyította volna, hogy nem helytállási, hanem csupán gondossági kötelezettség terhelte. Utalt rá, hogy 2003-ban 202 kamion terményt exportált a felperes megbízásából és minden 500 tonnát meghaladó szerződés esetén a 2003/43/BI. szerződéssel azonos tartalmú megállapodást kötöttek. Az ügyvezetője a 2009. január 16-án tartott tárgyaláson maga is előadta, hogy 20 éve használják az általa csatolt szerződés szövegét és ez alapján dolgoznak más partnerek esetében is.

A szerződések létrejötte mellett a bíróságnak azt is vizsgálni kellett volna, hogy a felek gyakorlata nem módosította-e a szerződést. A perbeli esetben a felek gyakorlata a 2003/43/BI.

számú szerződésben írtaknak felel meg, ezt bizonyítja, hogy az alperes a vámkezeléshez is ezt a szerződést mutatta be, a felek között a fizetés euroban történt, az elszámolást pedig a külföldi vevő fizetését követően végezték el. Jutalékban is részesült, amely beszerzési ár és a külkereskedelmi ár közötti különbözettel volt azonos.

Ahhoz, hogy a bíróság a szokásostól eltérő szerződési feltétel kikötését megállapíthassa vizsgálni kellett volna a felek közötti tárgyalásokat, a szerződéskötés körülményeit, mivel a felek nyilatkozatainak bizonyítás nélküli értelmezése, valójában a szerződés bíróság általi módosításának minősül. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem derítette fel az alperes valódi üzleti akaratát. Arra ugyanis nem irányult a szerződési akarata, hogy a külföldi vevő teljesítése nélkül is helytálljon a felperessel szemben a vételárért. A perindításról folyamatosan tájékoztatta a felperest, ezzel jelentős kiadásai merültek fel, amelyeket a jutaléki nyilvánvalóan nem fedeztek, és amely költségeket a Ptk. 201. §-ának (1) bekezdése alapján a felperesnek kellett volna viselnie. A felperes egyetlen alkalommal sem kérte, hogy az alperes a külföldi fizetése előtt teljesítsen, a perbeli esetben is csupán a 2 éves elévülési idő lejártá előtt néhány héttel lépett fel a követelés érvényesítése érdekében.

Állította, hogy a 2003/43/BI. számú szerződésben írt 2 éves elévülési határidő az irányadó. A másodfokú bíróság által szerződés módosításnak elismert megállapodásban eltérő rendelkezést nem tettek, a felperes követelése viszont ez esetben elévült. Ha tartozás elismerésnek minősülne is a 2005. június 21-én a felperes által kézhez vett levél, a felperes az esetben is 2007. november 26-án 2 éves elévülési idő lejártá után elkésztetten nyújtotta be a fizetési meghagyás iránti kérelmét az elsőfokú bírósághoz.

Vitatta a követelés összecszerűségét is. Előadta, hogy a saját számviteli egyeztető levelében 20.203,9 euro volt a kimutatott követelés, ez 247,47 Ft/Euro árfolyamon számolva 4,999.955 Ft-ot tett ki, szemben a keresetben érvényesített 7,130.370 Ft-tal. A különbözetnek a felperes részére történő átadását bizonyítani tudta volna, a bíróság nem hívta fel ennek bizonyítására.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

-.-.-

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és megállapította, hogy az a felhozott okokból nem jogszabálysértő.

A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint a másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes által csatolt "módosítónak" tekintett szerződés alapján kell a felek közötti jogviszonyt megítélni figyelemmel a később kifejtettekre is. Ebből következően tekintettel a "módosító szerződés" VII. pontjában írtakra az export bizományi szerződésben nem szabályozott kérdésekben a Ptk. rendelkezései, így a Ptk. 509. §-ának (2) bekezdése is irányadó volt a felek jogviszonyára, ahogy arra a másodfokú bíróság helyesen rámutatott.

A Pécsi Ítéltábla a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettségét nem sértette meg. A felperes a keresetét az általa csatolt export bizományi szerződésre alapította, ezzel szemben az alperes elsődlegesen azzal védekezett, hogy nem a felperes, - hanem az általa a perben becsatolt szerződés alapján jött létre a felek közötti jogviszony.

Az elsőfokú bíróság a 2008. november 7-én felvett tárgyalási jegyzőkönyvben foglaltak szerint többek között arról tájékoztatta az alperest, hogy ha nem sikerül bizonyítania, miszerint az általa csatolt szerződés az irányadó a felek jogviszonyára, úgy az alperest terheli annak bizonyítása, hogy a kereset tárgyává tett felperesi követelés elévült, a tartozás nem áll fenn stb. Ebből következően az alperes kellő tájékoztatást kapott arról, hogy milyen tényeket kell bizonyítania az esetben, ha az elsődleges védekezését a bíróság nem találja alaposnak. Az alperes a tájékoztatást követően - azzal összefüggésben - védekezett, bizonyos előadásokat tett és okiratokat is csatolt pl. arra vonatkozóan is, hogy a felperes az euroban történő teljesítést más ügyletek kapcsán elfogadta; hogy az általa csatolt szerződés került benyújtásra a vámhatósági eljárásban, végül hivatkozott arra, hogy az általa csatolt szerződésben foglaltaknak megfelelő gyakorlat volt a felek között hosszú időn keresztül.

Az alperes álláspontját alátámasztó bizonyítási kötelezettségről a fentebb kifejtettek szerint az elsőfokú eljárásban kellő tájékoztatást kapott, így a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárásban felvett bizonyítás adatai alapján érdemben felülbírálhatta az elsőfokú bíróság ítéletét.

Nem tévedett a másodfokú bíróság, amikor azt állapította meg, hogy a felek között nem önálló kereskedelmi ügynöki, hanem export bizományi szerződés jött létre. Az alperes fellebbezése többek között arra irányult, hogy az elsőfokú bíróság tévesen minősítette

a közöttte és a felperes között létrejött megállapodást adásvételi szerződésnek, álláspontja szerint valójában a létrejött megállapodás export bizományi szerződés volt. Az alperes tehát a peres eljárás során végig azt az álláspontot képviselte, hogy közöttte és a felperes között export bizományi szerződés jött létre. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezés, és a fellebbezési ellenkérelem keretei között vizsgálta felül és a megállapodást az alperesi állásponttal egyezően minősítette. A felülvizsgálati kérelmében hivatkozott először az alperes arra, hogy a megállapodás önálló kereskedelmi ügynöki szerződés volt. A felülvizsgálati eljárás rendkívüli jogorvoslati eljárás, annak tárgya a másodfokú ítélet. Mivel a másodfokú eljárásban a szerződés eltérő minősítését az alperes nem hozta fel, e kérdés a felülvizsgálati eljárásban nem volt vizsgálható. Csupán utal rá a Legfelsőbb Bíróság, hogy az alperes felülvizsgálati kérelemben előadott álláspontjának ellentmond az alperes ügyvezetőjének a perben tett személyes nyilatkozata, miszerint a felek között több mint 20 éve ugyanaz a szerződésminta kerül alkalmazásra. A felperes külkereskedelmi jog gyakorlására vonatkozó jogosítványának hiányára tett alperesi előadásnak a jogvita mikénti elbírálására nincs érdemi relevanciája. Önmagában az a körülmény, hogy a felperes külkereskedelmi jog gyakorlására vonatkozó jogosítvánnyal esetleg nem rendelkezett, nem bizonyítja, hogy a felek között önálló kereskedelmi ügynöki szerződés jött volna létre.

Az alperesnek a már korábban kifejtettek szerint az elsőfokú eljárásban módja lett volna bizonyítani, hogy a felek a felperes által csatolt módosító szerződés VI. pontjában foglaltak ellenére azzal ellentétes gyakorlatot folytattak a vételár esedékességét, kifizetését illetően azaz, hogy a módosító szerződésben írtakat ráutaló magatartással a közöttük korábban kialakult gyakorlatnak megfelelően módosították. A perben eljáró bíróságok a bizonyítékok mérlegelésével egyezően ítélték meg úgy, hogy az alperes által előadottak és az általa csatolt bizonyítékok nem alkalmasak annak igazolására, hogy a felek akarata eltérő volt a perbeli jogügylet kapcsán a módosító szerződésben foglaltaktól. A perben eljáró bíróságoknak a bizonyítékok fenti mérlegelése kirívóan okszerűtlennek nem tekinthető. Önmagában az a körülmény, hogy az euroban történő teljesítést a felperes több esetben bizonyítottan, elfogadta, továbbá, hogy az alperes által csatolt szerződés került a vámkezelési eljárásban benyújtásra - mivel azt nem a peres felek közösen nyújtották be a vámhatósághoz - nem alkalmas a felperes által csatolt szerződést módosító megállapodásban írtak lerontására.

Sem az első, sem a másodfokú eljárás tárgyát nem képezte, hogy az alperesnek a perbeli szerződés teljesítésével kapcsolatban milyen költségei és kiadásai merültek fel, ezért a felülvizsgálati eljárásban e kérdés nem volt vizsgálható.

Az elévüléssel összefüggésben rámutat a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy fellebbezésében az alperes nem kifogásolta az elsőfokú bíróság azon megállapítását, hogy a követelés elévülése nem következett be, az elévülés kérdése tehát nem volt tárgya a másodfokú eljárásnak, így e kérdést a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárásban érdemben nem vizsgálhatta. A teljesség kedvéért csupán utal rá a Legfelsőbb Bíróság, hogy egyébként az elévülés kérdésében mindenben egyetért az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtettekkel, e kérdésben - álláspontja szerint is - a módosított szerződés rendelkezései az irányadóak.

Az összegszerűségekre vonatkozó alperesi előadással kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a perbeli számlatartozásra, illetőleg az általa részben elismert követelésre részteljesítés történt. A perben viszont maga az alperes nyilatkozott akként, hogy a részéről tett nyilatkozat nem tartozás elismerés volt, hanem csupán számlaegyeztetéshez kiadott nyilatkozat. Ehhez képest tehát a perben eljáró bíróságok kirívóan okszerűtlennek nem tekinthető módon állapították meg, miszerint az alperes nem bizonyította a teljesítést, a részteljesítést. Az eljáró bíróságoknak a teljesítés, a részteljesítés bizonyítására vonatkozó bizonyítékainak előterjesztésére az alperest nem kellett felhívniuk. Amennyiben az alperes - mint ahogy azt a felülvizsgálati kérelmében állította - erre vonatkozó bizonyítékokkal rendelkezett az őt terhelő bizonyítási kötelezettségre figyelemmel azokat külön felhívás nélkül is csatolnia kellett volna, bizonyítási kötelezettsége elmulasztásának következményeit neki kell viselnie.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.077/2009/4. számú ítéletét a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

Az alperes felülvizsgálati kérelme sikertelen volt, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése szerint köteles a felperesnek a felülvizsgálati eljárással okozott költségét megtéríteni. A felperes felülvizsgálati perköltsége a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a/ pontja és (5) bekezdése szerint felszámítható, az ÁFA-t is tartalmazó ügyvédi munkadíjat foglalja magában.

Budapest, 2009.december 15.

*Dr. Vezekényi Ursula s.k. a tanács elnöke,
Gyöngyösiné Dr. Gyügyei Klára s.k. előadó bíró,
Dr. Lőrincz Györgyné s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

*bíróági írnok
(PBné)*